



AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Kampen om Danmarks natur

verdenssyn, viden, og det praktiske

Christensen, Bo Allesøe

Published in:
Flora og Fauna

Publication date:
2015

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Christensen, B. A. (2015). Kampen om Danmarks natur: verdenssyn, viden, og det praktiske. *Flora og Fauna*, 121(1+2), 2, 66.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

UDGIVET AF
Jydsk Naturhistorisk
Forening

121 ÅRGANG, HÆFTE 1+2
Aarhus, maj 2015

FLORA & FAUNA



LÆS OM: ULVENS

FØDE HOS

GALMYG I

GENINDVANDRING

LANGØRET FLAGER-

ODSHERRED

TIL DANMARK

MUS

OG MEGET MERE

Kampen om den Danmarks natur

- verdenssyn, viden, og det praktiske

Af Bo Allesøe Christensen

Dette er titlen på en stor og billedskøn bog af journalist Søren Olsen der udkom i år, og som anmeldes i dette nummer. I indledningen til bogen starter Olsen med begivenheden der satte ulven på landkortet herhjemme igen, nemlig billedet der blev taget i 2012 i Hanstholm vildtreservat, og efterfølgende cirkulerede i hele Danmark. Ulven er også tema for tre artikler i denne udgave af Flora og Fauna, og jeg vil i resten af denne leder kort præsentere enkelte videnskabsfilosofiske overvejelser, der generelt peger på den bagvedliggende sammenhæng mellem vores natur- og selvforståelse, der kommer til udtryk i den værdi (positiv som negativ) vi tillægger et stykke natur som en ulv. Den danske filosof, Hans Fink, har betegnet natur (og kultur ligeså) som et hyperkomplekst begreb, dvs. det evner at omfavne modsatrettede betydninger. F.eks. forstår vi natur som noget der både er adskilt fra det vi gør, som er kulturbåret, men samtidig også noget som vi mennesker tager del i. Mennesket er som art en del af den biologiske mangfoldighed, men samtidig er mennesket også en aktiv begrænser eller fremmer af diversiteten gennem forskellige kulturelle tiltag. Biodiversitet er også noget vi kan forbinde med faktuelle sammenhænge, vi kan tælle de forskellige arter og undersøge, hvad det betyder, at diversiteten formindskes henholdsvis forøges. Samtidigt står vi overfor værdimæssige spørgsmål om, hvor divers denne diversitet bør være. Den sidste pointe er vigtig, fordi den peger hen i retning af, at vi videnskabs-teoretisk befinder os i en "post-positivistisk" fase. Vi kan ikke radikalt adskille fakta og værdier. Vores forsøg på at forstå forandringer i naturen er båret af en informeret stillingtagen, mere eller mindre teoretisk, om både faktuelle sammenhænge og hvad vi synes er rigtig og forkert. Men åbner vi så ikke op for, at det den enkelte så synes, det subjektive, det personlige kommer til at overskygge det faktuelle?

Ikke når vi snakker om et begreb som natur eller biodiversitet, for det angår os alle, og det at ytre sig om dette må, derfor, som informeret stillingtagen, ses som forpligtende på en måde, der rækker udover en appel til det følelsesmæssige eller personlige. Nemlig

til at tage udfordringen op, at det angår noget der omfatter mere end menneske. Vi kan også her notere, at den ofte brugte distinktion mellem "instrumentel værdi", dvs. at natur er et middel til noget andet, f.eks. menneskets selvopretholdelse, og "intrinsisk værdi", dvs. naturen som bærende en værdi i sig selv uafhængigt af mennesket, ikke kan opretholdes. For distinktionen er selv et udtryk for menneskelig værdisætning af noget og melder sig derfor i køret af andre værdisætninger af natur af bl.a. etisk, æstetisk, økonomisk, religiøs eller rekreativ karakter. Naturens værdi har derfor altid et antropologisk element, der dog kommer til udtryk på forskellig vis gennem menneskets forståelse af sig selv i relation til natur. Men hvordan skal vi forstå og vurdere alle disse forskellige udtryk for stillingtagen? Videnskabsfilosofisk må vi mindst skelne mellem tre aspekter. For det første, at en værdisætning af natur er forbundet med et helt overordnet verdenssyn. Hvordan vi end tillægger værdi(er) til natur, så er det del af at relatere disse værdier til et overordnet perspektiv på verden. Hvis vi betragter natur udelukkende som havende en instrumentel værdi, er det svært samtidigt at opretholde et overordnet romantisk perspektiv på verden. Her må vi spørge og beskrive, hvad det er for et overordnet syn på natur man forudsætter henholdsvis gerne vil fremme. For det andet må vi kunne retfærdiggøre og give grunde, der kan støtte vores teoretiske og praktiske forsøg på værdisætning. En informeret stillingtagen må baseres på en fornuftig vurdering af de relevante fakta, og må undersøges fra flere perspektiver i en åben proces, hvor ingen af disse perspektiver har "carte blanche" på, hvad der er rigtigt eller forkert på forhånd. Heri ligger en yderligere grund for påstanden ovenfor, at en appel til følelser og rent personlige holdninger ikke formår at fange den forpligtende sammenhæng, som et begreb som natur er del af. Da disse ofte er vilkårlige, impulsive og uforudsigelige, er det svært at tilkende dem en betydning og vægt i en overordnet og forpligtende sammenhæng.

fortsættes side 59

Forfatter: Bo Allesøe Christensen er ekstern lektor ved afdelingen for filosofi og idehistorie, Aarhus Universitet.

Indhold 121(1 & 2)

VIDENSKABELIGE ARTIKLER

Pagh S mfl. Habitatrelateret føde hos ræv (*Vulpes vulpes*) i landbrugsområder..... 1

Bruun HH. Galmyg i Odsherred – fem års systematisk lokal faunaundersøgelse 13

Lützen J & Henrik Glenner H. Firepladet rur (*Austrominius modestus*) i Limfjorden 30

Lauersen JT. Fødevalg hos Langøret flagermus (*Plecotus auritus*) i Østjylland..... 36

Nagstrup I. Fremgang for Trehornet Skarnbasse (*Typhaeus typhoeus*) i Danmark i forhold til kronhydrbestand og hedepleje 41

Jensen TS mfl. Genindvandring af ulven (*Canis lupus*) i Danmark 48

Madsen AB mfl. De første analyser af ulvens (*Canis lupus*) føde i Danmark 55

Andersen LW mfl. DNA-baseret bestandsovervågning afslører ulve (*Canis lupus*) i Danmark 60

NATURHISTORIE FRA DANMARK

Nedergaard BF. Naturhistorie: Fotorejse til Færøerne 67

BOGANMELDELSER 24-28

FORENINGSMEDDELSER 66+71

MINDRE MELDELSER 29

Lederen er skrevet af forskellige fremtrædende personer som er meningsdannere ved indflydelse på dansk naturformidling og naturforvaltning. red



Finsk ulv. Foto: Morten Hilmer

Lederen af Bo Allesøe Christensen- Til sidst, at der er et praktisk aspekt der vedrører værdisætningens implementering og konsekvenser heraf. Det vigtige spørgsmål her er, hvorvidt forståelsen af værdier fremmer eller forhindrer dialog samt tilvejebringer mulighed for en fælles handlingsforståelse, omhandlende hvad vi skal gøre og hvorfor. Hvis vi pdes fastholder en instrumentel værdisætning som det eneste, f.eks. natur som middel til at tilvejebringe økonomisk værdi, så misser vi ofte de komplekse praktiske sammenhænge, hvor værdier ikke kan forstås som instrumentelle – alt kan ikke nedskrives til en økonomisk værdi. Hvis vi pda fastholder en absolut intrinsisk værdi, så rejser spørgsmålet sig ofte, hvad det mere specifikt er vi tilskriver værdi, er det individerne, arterne, økosystemer, etc? Med andre ord så gør det intrinsiske synspunkt det ofte svært at forstå, hvordan prioriteringer i og det at tilskrive forskellige betydning til en biologisk diversitet kan og bør foregå.

Pointen med at pege på disse tre aspekter (verdenssyn, begrundelse og viden, og det praktiske) er, at de tilsammen kan hjælpe os med at etablere et overblik over de komplekse sammenhænge, i hvilken natur både tilskrives og er blevet tilskrevet værdi, og herigennem være med til at pege på både blindgyder og væsentlige muligheder for fremtidige former for engagement med natur som vi kan indgå i.